

הכל לכבודו

בענין ברכת הנהנין

Shiur Petichah

Rabbi Dr. Ari Berman

I. האם יש לברך על מאכל איסור?

1. משנה תורה, הלכות ברכות א' י"ט

כָּל הָאוֹכֵל דְּבַר הָאִסוּר בֵּין בְּזוּזוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה אֵינּוּ מְבָרָךְ עָלָיו לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוּף. פִּיצוּד. הָרִי שֶׁאֵכֵל טָבֵל שֶׁל דְּבָרֵיהֶם אוֹ שֶׁאֵכֵל מֵעֶשֶׂר רֵאשׁוֹן שְׁלֹא נִטְלוּ תְרוּמוֹתָיו אוֹ מֵעֶשֶׂר שְׁנֵי הַקֶּדְשׁ שְׁלֹא נִפְדּוּ כְּהִלְכָתוֹ אֵינּוּ מְבָרָךְ. וְאֵין צָרִיךְ לֹמַר אִם אֵכֵל גְּבֻלוֹת וְטָרְפוֹת אוֹ שְׁתֵּה יַיִן נֶסֶף וְכִיּוֹצֵא בּוֹ:

2. השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות ברכות א' י"ט:א'

כל האוכל דבר האסור כו' עד לא בתחלה ולא בסוף עד סוף הפרק. כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה טעות גדולה שלא אמרו שאין מברכין אלא שאין מזמנין עליהם לומר שאין להם חשיבות קביעות הואיל ואוכלין דבר האסור והוא כעין אכילת פירות שאין להם קבע לזימון אבל ברכה תחלה וסוף למה לא יברכו הואיל ונהנו עכ"ל:

3. ברכות מ"ה א

מתני' שלשה שאכלו קאחת, תיבין לזמן. אכל דמאי, ומעשר ראשון שננטלה תרומתו, מעשר שני והקדש שנפדו, והשמש שאכל פזית, והפזית — מזמנין עליו. אכל טביל, ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, והשמש שאכל פחות מפזית, והנכרי — אין מזמנין עליו. נשים ועבדים וקטנים — אין מזמנין עליהן. עד כמה מזמנין? — עד פזית. רבי יהודה אומר: עד כביצה.

שיטת הרמב"ם

4. אבן האזל על משנה תורה, הלכות ברכות א' י"ט:א'

והנראה לומר בשיטת הראב"ד דס"ל דלא שייך בוצע ברך ניאץ ד' אלא בברכת המצוות ולא בברכת הנהנין והוא משום דכשעושה ברכה על שנתן לנו מצוה זו וצונו לעשותה ואופן קיום המצוה הוא ע"י עבירה אף שהמצוה תתקיים ולא תתבטל ע"י העבירה אבל היות שאין מקיימה אלא בעשיית איסור הוי בזה מנאץ ד' דיוצא כאילו חו"ש צוה אותנו ית"ש לעשות את המצוה גם ע"י עבירה ולכן אסור לו לברך ... אבל זהו רק כשמברך על קיום המצוה והוא מתקיימת ע"י עבירה נקרא מנאץ משא"כ כשמברך ברכת הנהנין לא הוי בזה מנאץ ד' כלל דאף דעושה איסור באכילתו אין זה שייך לברכתו שהיא ברכה שתמית על הנאתו והוא בכל אופן נהנה

ולכן נראה לי לבאר דהא דפוסטר הרמב"ם אוכל מאכל איסור מברכה הוא משום דהוי אוכל דאינו ראוי לאכילה דס"ל דדין ברכה לא נאמרה אלא כשאוכל מאכל המותר לאכול שניתן לנו לאכילה אבל זה שאינו ראוי לאכול אין בו דין ברכה כלל דזה לא נתן לנו לאכול והוי אינו חזי לאכילה וכדמבואר בקרא וברכת על הארץ הטובה אשר נתן לך ודבר איסור לא נתנו ד' לאכול ואין בו דין ברכה,

אמנם לפי"מ שביארנו דטעמא דהרמב"ם אינו משום מנאץ את ד' אלא משום דכשאוכל דבר האסור הוי אוכל שאינו ראוי ולא שייך בברכה, נוכל לומר דזה לא שייך רק כשהאוכל מצד עצמו הוא אסור וכגון נבלה וכו' דאז הוי דבר שאינו ראוי לאכילה ואין ע"ו דין ברכה אבל גזל דהאוכל מצד עצמו הוא מאכל היתר אלא דרביץ על חתיכה זו איסור גזל מיקרי ראוי.

5. טורי זהב על שולחן ערוך אורח חיים קצ"ו:א'

ונ"ל דכ"ע ס"ל דמתני' שאמרה אכל טבל אין מזמנין היינו שאכל בשוגג דאלו במזיד הוה רשע גמור ופשיטא שאין מזמנין עמו אלא ודאי דבשוגג אמרינן כן וס"ל להרמב"ם דאין אכילתו נחשבת אכילה כלל ודומה למ"ש ב"ד סי' קי"ט המוכר לחבירו דבר שאיסורו מן התורה ואכלו יחזור לו המעות דהוה כאלו לא אכלו הכי נמי כן הוא לענין ברכה וחמיר טפי דאפילו באיסור דרבנן נחשב לגבי ברכה כאלו לא אכל כלל ומטעם זה נראה דהאוכל איסור בשעת סכנה דלא יברך לדעת רמב"ם דחד טעמא הוא דשגיאיות מי יבין וה"ל למפרע כאלו אכל היתר ואפ"ה אינו מברך וכ"כ ב"י אח"כ בשם הר"י. ואע"ג דכתב ב"י ונ"ל דהרמב"ם מודה דכל כה"ג יברך כו' תמוה מאוד דלמה יגרע שוגג מן שעת הסכנה כמזיד דה"נ יש אונס בשוגג דליביה אנסי' דהא פטור הוא מעונש שבועה אם נשבע לשקר כדאי' בשבועות בתלמידי דרב מטעם האדם בשבועה פרט לאנוס וכן אשה שזינתה בשוגג ה"ל כאנוסה אלא נרא' פשוט לע"ד דהעיקר כמ"ש הר"י דאפי' בשעת הסכנה לא יברך להרמב"ם וכ"מ מתשו' הרשב"א סי' תשצ"ד בחולה שאוכל ביה"כ שפסק שצריך לברך וכתב אע"ג דרמב"ם פסק באוכל טבל שאינו מברך אבל מנין לו והראב"ד השיג עליו עכ"ל הרי שהשוה דין זה דאוכל טבל לחולה ביה"כ ובודאי בשוגג מיירי ומדמהו לאונס דחולה ובתרווייהו לא יברך להרמב"ם וע"ז חולק הראב"ד דבשוגג יברך כיון דנהנה אלא שאין מזמנין עליו דלא חשיבה אכילתו קבע אבל ברכה תחלה וסוף יברך כיון שנהנה ואע"ג דבשוגג אין שייך תחלה דהא לא ידע דיש כאן איסור מ"מ שייך שפיר תחלה היכא דהוא אניס דהוא נמי מיקרי שוגג אע"פ שעושה במזיד

6. ריטב"א ברכות מ"ה א

אכל טבל. פירוש תבואה שאינו מעושרת כלל. ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו והשמש שאכל פחות מכזית כו' אין מזמנין עליהם. פי' טעמא דמתניתין בכל הני דבכל מאכל שיש עבירה באכילתו לא מברכינן עליה כלל ולא תימא דוקא זימון הוא דלא מזמנינן בהו הא ברוכי מברכינן עלייהו דהא קתני בהדייהו והשמש שאכל פחות מכזית נמי וליכא למימר דבפחות מכזית זימון הוא דליכא הא ברכה לאחריי איכא אלא ודאי אינו מברך כלל והדין נותן דמכיון שיש עבירה באכילתו אין זה מברך אלא מנאץ וכן כתב הרמב"ם ז"ל תדע לך הרי שהיה אוכל חזיר ונבלה ואפילו בהיתר כגון מסוכן שצריך להם התאמר שיברך זה בודאי אין ראוי. וכן הדין אף באיסורין דרבנן באוכלין באיסור. אבל אוכלין בהיתר לא נחמיר כל כך וחייב לברך בהן כגון חולה במעשה שבת ע"י נכרי דודאי כיון שהתירוהו והוא טעון ברכה מן התורה ראוי לו שיברך שיום זה מותר באכילה הוא ומאכל זה ג"כ מותר הוא לו מחמת חוליו אעפ"י שנעשה בו מלאכת איסור דמעולם לא נאסר לגבי האי. אבל מי שהוצרך לאכול ביום הכפורים מחמת חוליו אעפ"י שמותר נראה ודאי דאין לו לברך כלל בין לפניו בין לאחריו דלאו הנאה הוא לו אלא צערא. ואע"ג דלא איפשר דלא מתהני הו"ל כאשה דכיון דהוי תחלתה באונס אעפ"י שסופה ברצון חשבינן ליה אונס:

7. רא"ה ברכות מ"ה א

אכל טבל ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו והשמש שאכל פחות מכזית והנכרי אין מזמנין עליהם. פי' טעמא דמתניתין בכל הני, משום דבשום מאכל עבירה ליכא ברכה, ולא תימא דוקא זימון הוא דקאמר דהא קתני בהדיא בהדייהו והשמש שאכל פחות מכזית מי איכא למימר דזימון הוא דליכא אבל ברכה מברך בפחות מכזית אלא ודאי דאינו מברך כלל, דאם איתה בהני דלעיל דאכלי איסור דמברכי כלל פירושי הוה מפרשינן לה בגמרא, והדין נותן דאין יברך אין זה מברך אלא מנאץ ואין זה אלא מזכיר עון, תדע לך הרי שהיה אוכל חזיר ונבלה יברך, ולא עוד [אלא] אפילו אוכל אותן בהיתר כגון חולה שיש בו סכנה וצריך להן אין לברך על אכילתו זאת, וכן כתב הרב ר' משה ז"ל. וכן הדין בודאי באיסורין דרבנן באוכל אותן באיסור, אבל אוכל אותן בהיתר, כגון חולה שיש בו סכנה, או מעשה שבת על ידי גוי בחולה שאין בו סכנה, נראה ודאי שמברך שכיון שהתירוהו והוא טעון ברכה מן התורה ודאי מברך לפי [ש]היום מותר הוא לאכילה ומאכל זה מותר הוא אלא שנעשה בו מלאכת איסור ומלאכה הותרה לגבי האי. ומכאן למי שהוצרך ואכל ביום הכפורים אע"פ שאכל בהיתר אין לו לברך לא לפניו ולא לאחריו, דכיון דיום זה אסור הוא לאכול הוה להו כולהו מאכלות לגבי האי יומא כחזיר ונבלה, ותו דלאו מידי דהנאה הוא אלא דצערא, ואע"ג דלא סגי דלא מתהני, הנאתו על ידי אונס ולא שייך לברוכי בהא, וזה כדן אשה שנאנסה ותחלתה באונס וסופה ברצון דחשבינן לה אונס [כתובות נא, ב].

8. בבא קמא צ"ד ב

אמר אבני רבי שמעון בן יהודה ובית שמאי ורבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון בן אלעזר ורבי ישמעאל פולחו סבירא להו שינוי במקומו עומד..... רבי אליעזר בן יעקב מאי היא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר הרי שגזל סאה של חטין טחנה לשה ואפאה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא מנאץ ועל זה נאמר בצע ברך נאץ ה'..... אמר רבא ממאי דלמא..... ועד כאן לא קאמר רבי אליעזר בן יעקב התם אלא לענין ברכה משום דהוה ליה מצנה הבאה בעבירה

9. תוספות סוכה ל א

והא דמשמע בריש הגוזל קמא (בבא קמא דף צד.) בההיא דגזל סאה דאף על גב דשינוי קונה חשיב מצוה הבאה בעבירה אף על פי שקנאו בשינוי מעשה קודם שבא לידי חיוב חלה התם דיחויא בעלמא הוא אי נמי שאני ברכה דאיכא נמי הזכרה לשם שמים

שיטת הראב"ד

10. פסקי הראש על ברכות ז' ב' א'

אכל טבל כתב רבינו משה ז"ל שאינו מברך עליו לא בתחלה ולא בסוף והראב"ד ז"ל השיג עליו וז"ל ... ונ"ל כדבריו וכן מוכח מהא דאמר' בפ"ק דסנהדרין דף ו: ובפ' הגוזל קמא (בבא קמא דף צד.) הרי שגזל סאה חטים מחבירו טחנה אפאה והפריש ממנה חלה אין זה מברך אלא מנאץ משמע שחייב לברך אלא שברכתו היא ניאון

11. בית הבחירה (מאירי) מסכת סנהדרין ו ב

מי שגזל סאה של חטים וטחנה ואפאה והפריש ממנה חלה הואיל ונשתנה קנאה אלא שדמים הוא חייב לו ומברך עליה הא אם גזל עיסה אין מברך על החלה אבל אם גזל פת אפויה ואכלה הואיל ויש כאן הנאה מברך המוציא וברכת המזון שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה ויש חולקין אף בזו וכבר כתבנוה בבבא קמא פרק הגוזל צ"ב א':

12. בית הבחירה (מאירי) מסכת בבא קמא דף צד עמוד א

מאחר שהשינוי קונה הרי שגזל סאה של חטה וטחנה ולשה ואפאה רשאי לאכלה ולברך עליה דמים הוא חייב לו וכן אחרים מזמנים עם זה וכל שלא נשתנה והוא רוצה לאכלה אע"פ שהוא עובר עברה וברכתו קללה ותועבה ונאון אינו רשאי ליהנות בלא ברכה ומברך הן המוציא הן ברכת המזון הן שאר ברכות הכל כפי הברכה הראויה לו ומכל מקום יראה לי שאין מצטרף עם האחרים לזמון שאין קבע לאוכל בעבירה כמו שכתבנו בברכות וכן אינו מברך על החלה הואיל ואין כאן הנאה אלא ברכת מצוה ואין ברכה לעשיית מצוה בעבירה ויש חולקין שלא לברך אף ברכת המוציא:

II. ברכת הנהנין - שני רבדים

13. ברכות ל"ה א

תנו רבנן: אסור לו לאדם שינהנה מן העולם הזה בלא ברכה. וכל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל. מאי תקנתיה? — גלף אצל חכם. גלף אצל חכם?! מאי עביד ליה? הא עבד ליה איסורא! אלא אמר רבא: גלף אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים, שנאמר: "לה' הארץ ומלוואה". רבי לוי רמי: פתיב "לה' הארץ ומלוואה", ופתיב "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם!" לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה,

14. תלמוד ירושלמי, ברכות ו:א

פתיב ליי הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. הנהנה פלום מן העולם מעל עד שיתירו לו המצות. אמר רבי אבהו פתיב פון תקדש המלאה הנרע אשר תזרע ותבואת הכרם. העולם פולו ומלוואו עשוי פכרם. ומהו פדיונו ברכה. רבי חזקיה רבי אבון בשם רבי שמעון פון לקיש אמרת ליי יי אתה טוכתי בל עליך. אם אכלת ובירכת בבככול כאילו משלך אכלת.

15. גמ' ברכות לה.

גמ' מנא גני מילי? דתנו רבנן: "קדש הלולים לה'", מלמד שטעונים ברכה לפניהם ולאחריהם. מכאן אמר רבי עקיבא: אסור לאדם שיטעום פלום קודם שיברך.

16. ויקרא יט: כג-כה

וכי־תבאו אֶל־הָאָרֶץ ונטעתם פל־עץ מאכל נערלתם ערלתו את־פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל:

When you enter the land and plant any tree for food, you shall regard its fruit as forbidden. Three years it shall be forbidden for you, not to be eaten.

ובשנה הרביעית יהנה פל־פריו קדש הלולים לה" ובשנה החמישית תאכלו את־פריו להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלהיכם:

In the fourth year all its fruit shall be holy, a praise to Hashem; and only in the fifth year may you use its fruit—that its yield to you may be increased: I am Hashem, your God.

17. גמ' ברכות לה.

ולמאן דתני נטע רבעי, הא תינה פל דבר נטיעה. דלא בר נטיעה, כגון פשר ביצים ודגים מנא ליה? אלא סברא הוא: אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה.

רש"י ברכות לה. אלא סברא הוא

אלא סברא הוא – דלתרווייהו אית להו פירכא למאן דתני כרם ויליף ברכה מז' המינים איכא פירכא שכן טעונים בכורים ולמאן דתני נטע רבעי איכא למפרך התינה מידי דבר נטיעה דלאו בר נטיעה מנלן אלא סברא הוא דכיון דנהנה צריך להודות למי שבראם:

19. גמ' ברכות נא א

בעו מיניה מרב חסדא: מי שאכל ושתה ולא ברה, מהו שיחזור ויברך? אמר להו: מי שאכל שום וריחו נודף, יחזור ויאכל שום אחר כדי שיהא ריחו נודף! אמר רבינא: הלכה אפילו גמר סעודתו. יחזור ויברך. דתנא: טבל ועלה, אומר בעלייתו "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה".

Ravina said: Therefore, even if one finished his meal, he must return and recite a blessing. He cites a proof, as it was taught in a *baraita* with regard to the laws of immersion: One who was ritually impure who immersed himself in a ritual bath and emerged, as he emerges he recites: Blessed...Who has made us holy through His mitzvot and has commanded us about ritual immersion. Evidently, in certain cases, one may recite the blessing after completing the act.

ולא היא, הָתָם — מעיקרא גבֵרָא לָא חָזִי, הָכָא — מעיקרא גבֵרָא חָזִי, והואיל נֵאִידְחִי — אִידְחִי.

That is not so, as there, in the case of immersion, initially, before he immersed himself, the man was unfit to recite the blessing because he was ritually impure; here, in the case where one did not recite a blessing before eating, initially he was fit to recite the blessing, and since he did not recite the blessing before he ate and he concluded his meal and is, therefore, excluded from reciting the blessing, he is completely excluded and has no way to remedy the situation.

20. ראבי"ה חלק א - מסכת ברכות סימן קלח

אמר רב יהודה שכח והכניס אוכלים לתוך פיו מסלקם לצד אחד ומברך תני חזא בולען ותניא איך פולטן ותניא איך מסלקן לצד אחד ומברך לא קשיא הא דקתני בולען במשקים והא דתני פולטן במידי דלא ממאס והא דתני מסלקן לצד אחד במידי דממאס במידי דלא ממאס נמי לסלקינהו לצד אחד ומברך, ומשני ר' יוחנן משום שנאמר ימלא פי תהלתך +תהלים ע"א ח: + 'ומי שאכל ושכח ולא בירך המוציא כשבצע ונזכר אפי' גמר סעודתו חוזר ומברך, ולא אמרינן הואיל ואידחי אידחי. ואע"ג דדחי תלמודא ראייתו של רבינא, מכל מקום רבינא קאי בשיטתיה. ומיהו מצוה מן המובחר לא קיים. וכן הדין במשקים ופירות. אבל רבים פסקו דלית הלכתא כרבינא. ובתשובות של הלכות שבת גבי שכח ולא הדליק נר של חנוכה פירשתי לה בסימן תתקע"ב :

III. ברכת הנהנין - רובד שלישי

21. ברכות לה:

אמר רבי תנינא בר פפא: פל הנהנה מן העולם הנה בלא ברכה פאילו גוזל להקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, שפאמר: "גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית". ואין "אביו" אלא הקדוש ברוך הוא, שפאמר: "הלא הוא אביו קנה", ואין "אמו" אלא כנסת ישראל, שפאמר: "שמע בני מוסר אביו ואל תטוש תורת אמו". מאי "חבר הוא לאיש משחית"? אמר רבי תנינא בר פפא: חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים.

פרש"י שם

גוזל להקב"ה — את ברכתו:
וכנסת ישראל — שכשחטאו הפירות לוקין:

חידושי אגדות למהרש"א ברכות לה.

ל"ק כאן קודם ברכה כו'. וענינו **כי הכל ברא לכבודו** ליתן לו כבוד מעין ברכתיו אבל ליהנות בלא ברכה אין כאן כבודו ועדיין שלו הוא ומה שפירש"י כאלו גוזל להקב"ה את ברכתיו כו' א"צ אלא גוזל ממש להקב"ה אותו דבר שאוכל ונהנה ממנו דקודם הברכה שלו הוא ולגבי כנ"י צריך לפרש כן שגוזל ברכתן שהפירות לוקין כפירש"י וכה"ג אמרינן בספ"ב דמס' סוטה (מ"ח ע"א) משחרב ביהמ"ק לא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות כו' כי הברכות מורידין שפע הברכה מלמעלה על פירות שמברכים עליהן ומייתי ליה מקרא גוזל אביו ואמו וגו' לפי פשוטו גוזל אביו ואמו ממש שאומר אין פשע בגזילה זו כיון שלבסוף הוא יורשם חבר הוא לאיש משחית לבן סורר ומורה המשחית ומכלה ממון של אביו ואמו אבל לשון גוזל לא משמע ליה ואינו דומה שגוזל אביו בפניו אלא גונב משל אביו כדתנן בפ' סורר (ע"א ע"א) דאינו חייב על שיגנוב משל אביו ועוד דהכא כתיב אמו ות"ק דמתני' דהתם ס"ל דלא בעי משל אמו אלא משל אביו ולכך דרשו גוזל אביו הקב"ה דגוזלו ממש דקודם הברכה היה של הקב"ה כדכתיב לה' הארץ וגו' ואמו כנסת ישראל שגוזל מהם שלא ירד טל לברכה על אותו מין שאוכל בלא ברכה כדלעיל ומייתי ליה מאל תטוש תורת אמך דלא שייך תורה באמו שאינה חייבת בת"ת והרמז אמך זו כ"י כמספר ישראל שהכ' פשוטה היא ת"ק במנצפ"ך ואמר חבר וגו' לירבעם בן נבט שהשחית כו' שמצינו בבשורת המלוכה לירבעם בעבירתו בל תשחית שקרע אחיה השלוני שמלה לקרעים ויאמר לירבעם קח לך עשרה קרעים וגו' שהוא רמז שקצץ בנטיעות בעשרה קדושות להפרידן ולהשחית את ישראל לאביהם שבשמים וכמו כן באינו מברך על דבר הנהנה הוא מפריד ומשחית שפע הקדושה והברכה לכנ"י מאביהם שבשמים שע"כ יש בברכת הלחם י' תיבות נגד עשרה קדושות וק"ל:

24. העמק דבר ויקרא פרשת קדושים פרק יט

קדש הלולים לה'. האף שדינו כמעשר שני כידוע, מכל מקום ביאר הכתוב שתכליתו של מצוה זו אינו כתכלית מע"ש, דבמע"ש כתיב למען תלמד ליראה וגו', וביארו חז"ל בספרי פרשת ראה לא ניתן מע"ש אלא בשביל תלמוד ויראה כמו שיבואר שם ברצות ה', משא"כ רבעי תכליתו שיהי' הלולים לה', היינו שיברכו את ה', לפני ה' בירושלים מקור הברכה. וזה יהי לתועלת להוסיף תבואתו מאז והלאה. ולמדין מזה שהברכה מוספת השפעה בגידולי ארץ, ומכאן למדו חז"ל לא ליהנות לעולם בלי ברכה, כדי שיהא השפעה בגידולי ארץ, וכמש"כ בבראשית ב' ה' מן אגדה דברכות דל"ה כל הנהנה מן עוה"ז בלי ברכה גוזל את הקב"ה וכנ"י כו' ע"ש(א):

25. הרחב דבר ויקרא פרשת קדושים פרק יט

(א) ועמדנו בזה על מה שהסמיכו חז"ל ברכת הנהנין מזה המקרא דכתיב ביחוד בפירות רבעי כדאי' ר"פ כיצד מברכין, דכמו שהסמיכו תפלה שלש פעמים במקום תמידים בזמן הבית, והיינו דגם בזמן הבית שהקריבו תמידים היו הכהנים ואנשי המעמד מתפללין על הקרבן, כמש"כ בס' בראשית כ"ד כ"ו בשם הירו' תענית פ"ד, וכל הקהל משתחוים אלו ישראל יע"ש, והיה אז מועלת תפלת יחידים אלו בשביל כל ישראל, ועתה כשאין הקרבן להעלות תפלת היחידים, הצריכו תפלת כל ישראל, וכולי האי ואולי כך בזמן הבית היו מברכין ברכת הנהנין על רבעי, והי' מועיל על כל ימי העץ על הארץ, ועתה כשאין רבעי הצריכו מזה לברך על כל הנאת אכילה, הרי אסמכתא זו אם שאינו מפורש בכתוב, מכל מקום מבוארת יפה שהיא דעת ה':

טַעֲמוֹ וְרֵאוּ פִי טוֹב ה'